

ഇബ്നു തൈമിയ്യ (رحمه الله)

അബ്ദുൽ ഹലീം ഇബ്നു അബ്ദിസ്സലാം ഇബ്നി അബ്ദില്ല ഇബ്നി അബീ ക്വാസിം ഇബ്നി തൈമിയ്യ അൽ ഹർറാനി തക്വിയൂദീൻ അബിൽ അബ്ബാസ് ഇബ്നു ശിഹാബുദീൻ എന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ പേര്. സിറിയക്കും ഇറാഖിനുമിടയിലുള്ള അറേബ്യൻ ഉപദ്വീപിലെ ഒരു പുരാതന പട്ടണമായ ഹർറാനിൽ, ഹി. 661 റബീഉൽ അദ്വൽ മാസത്തിലാണ് അദ്ദേഹം ജനിച്ചത്. താർതാരികളുടെ അധിനിവേശം കാരണം അദ്ദേഹവും കുടുംബവും ദമസ്കസിലേക്ക് പലായനം ചെയ്യാൻ നിർബന്ധിതരായി.

പണ്ഡിതകുടുംബത്തിലാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജനനം. പിതാവും, പിതാമഹനും, സഹോദരൻമാരായ അബ്ദുർറഹ്മാൻ, അബ്ദുല്ല, മുഹമ്മദ് എന്നിവരും പണ്ഡിതൻമാരാണ്.

മതപഠനത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ തന്നെ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഓർമശക്തിയും, കൃശാഗ്രബുദ്ധിയും, ഗ്രഹണശക്തിയും ഗുരുനാഥൻമാരെ അത്ഭുതപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. പത്തൊമ്പതാം വയസ്സിൽ ഫത്വ നൽകാനുള്ള യോഗ്യതയും, ഇരുപത്തിരണ്ടാം വയസ്സിൽ ദാറുൽ ഹദീഥ് അസ്സൂക്രിയയിൽ പഠിപ്പിക്കാനുള്ള അവസരവും അദ്ദേഹത്തിന് ലഭിച്ചിരുന്നു.

ഹദീഥ് വിജ്ഞാനത്തിലും, ക്വർആനും അതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിജ്ഞാനീയങ്ങളിലുമാണ് അദ്ദേഹം പ്രശസ്തനായത്. ഹദീഥ് വിജ്ഞാനത്തിൽ അദ്ദേഹം ഹാമിദ് (ഹദീഥിൽ അഗ്രസരൻ) ആയിരുന്നു. തമ്സീറിന്റെ വിഷയത്തിൽ തനിക്ക് ചുറ്റുമുള്ളവരിൽ അദ്ദേഹം മതിപ്പുള്ളവാക്കി. ഫിഖ്ഹ്, ഉസൂലുൽ ഫിഖ്ഹ്, പണ്ഡിതൻമാർക്കിടയിൽ അഭിപ്രായഭിന്നതയുള്ള വിഷയങ്ങൾ, ഗ്രന്ഥരചന, ഗണിതശാസ്ത്രം, ചരിത്രം, ഗോളശാസ്ത്രം, വൈദ്യശാസ്ത്രം എന്നിവയിലും അദ്ദേഹം പ്രാവീണ്യം നേടി. അദ്ദേഹം ഒരു മുജ്തഹിദിന്റെ പദവി കൈവരിച്ചതായി അക്കാലഘട്ടത്തിലെ പണ്ഡിതൻമാർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തി.

മുസ്ലിംകളുടെ ക്ഷേമശ്ശെയ്യങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം അതീവതാൽപര്യം കാണിച്ചിരുന്നു. താർതാരികൾക്കും, കൃസ്ത്യാനികൾക്കും, റാഫിളികൾക്കുമെതിരിലുള്ള ഇഹാദിന്റെ സന്ദർഭത്തിൽ അദ്ദേഹം കാണിച്ച ധീരതയും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉദ്ബോധന

പ്രസംഗങ്ങളും ശത്രുക്കൾക്കെതിരിലുള്ള മുസ്‌ലിംകളുടെ വിജയത്തിന് സുപ്രധാന ഘടകമായി വർത്തിച്ചു എന്നത് ഇതിന് പ്രകടമായ തെളിവാണ്. ഈ പരിശ്രമങ്ങൾ ധാരാളം പണ്ഡിതൻമാരുടെയും ശേഷം വന്ന തലമുറയുടെയും പ്രശംസ പിടിച്ചു പറ്റി.

ശാരീരികജിഹാദിന് പുറമെ, വ്യത്യസ്ത വ്യതിയാനകക്ഷികളും നാസ്തികരുമായി അദ്ദേഹം ധൈര്യമേറിയതോടെയല്ലെങ്കിലും പരിശ്രമിച്ചു. ശിയാക്കളെയും, ഇഹ്മിയ്യ, മുജാഹിദീൻ, തുടങ്ങി ഗ്രീക്ക് തത്ത്വചിന്തകൾ പ്രചരിപ്പിച്ച അശ്ശൂരിയക്കളടങ്ങുന്ന വചനശാസ്ത്രക്കാരെയും (അഹ്ലുൽ കലാം), പല സൂഫി കക്ഷികളെയും, മറ്റു മതക്കാരെയും അദ്ദേഹം ചെല്ലിപ്പോയി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചെല്ലിപ്പോയിയവർക്കും അന്ധമായ വിമർശനങ്ങളായിരുന്നില്ല. പ്രത്യേകം, ഈ വിഭാഗങ്ങളുടെ ആഭിമുഖ്യം ആഴത്തിൽ പഠിച്ചു മനസ്സിലാക്കിയ ശേഷമായിരുന്നു വിമർശിച്ചത്. അതുകൊണ്ടു തന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചെല്ലിപ്പോയിയവർക്കും വ്യവസ്ഥാപിതവും, സൂക്ഷ്മവും, പ്രാമാണികവുമായിരുന്നു. ഉദാഹരണത്തിന്, ഗ്രീക്ക് ഫിലോസഫിക്കെതിരിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചെല്ലിപ്പോയിയവർക്കും സൂക്ഷ്മവും, അത്യുജ്വലമായ ഒരു വിമർശനമായി ഇന്നും നിലകൊള്ളുന്നു. കൃസ്ത്യാനികൾക്കെതിരിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചെല്ലിപ്പോയിയവർക്കും അപ്രകാരം തന്നെയാണ്. ശിയാക്കൾക്കെതിരിലുള്ളതാകട്ടെ, അവരുടെ വ്യതിചലിച്ച വിശ്വാസങ്ങളെയും അനാചാരങ്ങളെയും വേരോടെ പിഴുതുമാറ്റുന്നതായിരുന്നു.

സ്വാഭാവികമായും, ഈ രീതിയിലുള്ള വിമർശനങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന് ധാരാളം ശത്രുക്കളെ ഉണ്ടാക്കി. തത്ഫലമായി, അദ്ദേഹം ജീവിതത്തിലുടനീളം പരിക്ഷണങ്ങളും പീഡനങ്ങളും നേരിടേണ്ടി വന്നു. അദ്ദേഹത്തെ ആക്രമിക്കാൻ തക്കം പാർത്തു കഴിഞ്ഞിരുന്ന ശത്രുക്കൾക്ക് ലഭിച്ച പിടിവള്ളിയായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ‘അഖീദത്തുൽ വാസിതീയ്യ’, ‘അഖീദത്തുൽ ഹമവിയ്യ’ എന്നീ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ. വിശ്വാസവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങൾ വിശദീകരിക്കുന്ന ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്നും അവർ വാക്കുകളെ സന്ദർഭത്തിൽ നിന്നും അടർത്തിയെടുത്തു കൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിൽ തജ്സീം (അല്ലാഹുവിന് തടിയുണ്ട് എന്ന വാദം) ആരോപിച്ചു. അതിന്റെ പേരിൽ അദ്ദേഹം ഒന്നിലധികം തവണ തുറകലിലടക്കപ്പെട്ടു. ‘അഖീദത്തുൽ വാസിതീയ്യ’യുടെ വിഷയത്തിൽ ചില പണ്ഡിതൻമാർ അദ്ദേഹവുമായി വാദപ്രതിവാദം നടത്തുകയും, ഒടുവിൽ അദ്ദേഹം എഴുതിയതിനെ അംഗീകരിച്ചു കൊണ്ട് വാദപ്രതിവാദം അവസാനിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തതായി ഇബ്നു കമീർ രേഖപ്പെടുത്തി¹. ‘അഖീദത്തുൽ ഹമവിയ്യ’യുടെ വിഷയത്തിലും ചില പണ്ഡിതൻമാർ അദ്ദേഹവുമായി വാദപ്രതിവാദം

¹ ഇബ്നു കമീർ: ബിദായ വന്നിഹായ (വാ. 14, “അഖ്ദ് മജ്ലിസഥ്ഥലാഥ്” എന്ന തലക്കെട്ടിന് ചുവട്ടിൽ)

നടത്തുകയും, അവരുടെ ആരോപണങ്ങൾക്കുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ മറുപടികൾ അവർക്ക് ചെപ്പടിയിൽ പിരിഞ്ഞതായും ഇബ്നു കമീർ തന്നെ രേഖപ്പെടുത്തി². തൃലാഖിന്റെ വിഷയത്തിൽ അദ്ദേഹം നൽകിയ ഒരു ഫത്വ കാരണം അദ്ദേഹം വീണ്ടും തടവിലാക്കപ്പെട്ടു. പിന്നീട്, ചമ്പർ സന്ദർശനത്തിന് വേണ്ടി യാത്ര ചെയ്യുന്നതിനെ വിരോധിച്ചു കൊണ്ടുള്ള ഒരു ഫത്വയുടെ പേരിൽ വീണ്ടും അദ്ദേഹം ഇയിലിലടക്കപ്പെട്ടു. ഈ തടവുശിക്ഷയുടെ കാലത്താണ് അദ്ദേഹം ഇഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞത്.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്യക്തിത്വവും ആരാധനാകാര്യങ്ങളിലുള്ള നിഷ്ഠയും മാതൃകായോഗ്യമാണ്. കണ്ടുമുട്ടുന്നവരുടെയെല്ലാം ഹൃദയങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം വലിയ സ്വാധീനമുണ്ടാക്കിയിരുന്നു. രഹസ്യവും പരസ്യവുമായ ജീവിതത്തിൽ ഇസ്ലാമിലെ വിധിവിലക്കുകൾ പാലിക്കുന്നതിൽ കണിശത കാണിച്ചിരുന്ന ഒരു വ്യക്തിത്വമായിരുന്നു അദ്ദേഹം. കാര്യങ്ങൾ അല്ലാഹുവിൽ തവക്കൂലാക്കുന്ന വിഷയത്തിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണിശതയെ കുറിച്ച് ശിഷ്യനായ ഇബ്നുൽ ഖത്ത്ബി വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. ശത്രുക്കൾ അദ്ദേഹത്തെ കൊല്ലുകയോ തടവിലാക്കുകയോ ചെയ്യാൻ പദ്ധതികളാവിഷ്കരിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് അറിയിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ, അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു,

“അവർ എന്നെ കൊല്ലുകയാണെങ്കിൽ അത് എന്നിക്ക് രക്തസാക്ഷ്യമാകും. അവർ എന്നെ നാടുകടത്തുകയാണെങ്കിൽ, അത് എന്നിക്ക് ഹിജ്റയാകും. എന്നെ സൈപ്രസിലേക്കാണ് നാടുകടത്തുന്നതെങ്കിൽ, അവിടത്തുകാരെ ഞാൻ അല്ലാഹുവിലേക്ക് ക്ഷണിക്കും. അങ്ങനെ അവർ ആ ക്ഷണം സ്വീകരിച്ചേക്കും. അവർ എന്നെ കാരാഗൃഹത്തിലടക്കുകയാണെങ്കിൽ, അത് എന്റെ ആരാധനാ കേന്ദ്രമായി മാറും.”³

ഇബ്നുൽ ഖത്ത്ബി പറയുന്നു,

“അല്ലാഹുവിന്നറിയാം, അദ്ദേഹത്തേക്കാൾ നല്ലൊരു ജീവിതം നയിച്ച ആരെയും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. സുഖാധ്വാനങ്ങളെ മുഴുവൻ മാറ്റി കളയുംവിധം പ്രയാസങ്ങളുടെയും പ്രതിസന്ധികളുടെയും നടുവിൽ ഇയിലും, ഭീഷണികളും, പീഡനങ്ങളുമായി കഴിയേണ്ടി വന്നിട്ടും ഇബ്നു തൈമിയ്യ മറ്റാരേക്കാളും സംശുദ്ധമായ ഒരു ജീവിതം നയിച്ചു. അദ്ദേഹം ഉദാരമതിയും, ധീരനും, പ്രാപ്തനും, തേജസ്സാർന്ന വദനത്തിനുമയുമായിരുന്നു. ഭയത്തിന്റെ പിടിയലകപ്പെട്ട് മനസ്സു മടുക്കുകയും, ഭൃമി കൂട്ടുസ്മായതായി

² ഇബ്നു കമീർ (14 / 5)

³ നാഹിയ മിൻ ഹയാതി ശൈഖ് അൽ ഇസ്ലാം (പേ. 30)

അനുഭവപ്പെടുകയും ചെയ്താൽ ഞങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ സമീപിക്കും. അദ്ദേഹത്തെ കാണുകയും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കുകൾ കേൾക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ വിഷമങ്ങളെല്ലാം മാറി ആശ്വാസവും, മനഃക്കരുത്തും, സ്ഥൈര്യവും, ശമനവും ലഭിക്കും.”⁴

ബസ്സാർ പറഞ്ഞു,

“അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശീലങ്ങളെ കുറിച്ച് നന്നായി അറിയുന്ന ഒരു വ്യക്തിയാണ് ഞാൻ. ഫജ്ർ നമസ്കാരത്തിന് ശേഷം അദ്ദേഹം അനാവശ്യമായി ആരോടും സംസാരിക്കുകയില്ല. തൊട്ടടുത്ത് ഇരിക്കുന്ന ആൾക്ക് മാത്രം കേൾക്കാവുന്ന അത്രയും പതിഞ്ഞ സ്വരത്തിൽ ദിക്ർ ചൊല്ലി നമസ്കാരസ്ഥലത്ത് തന്നെ കഴിച്ചു കൂട്ടും. ഇടക്ക് കണ്ണുകൾ ആകാശത്തേക്കുയർത്തും. സൂര്യൻ ഉദിച്ചുയർന്ന്, നമസ്കാരം നിഷിദ്ധമായ ആ സമയം അവസാനിക്കുന്നത് വരെ ഇതേ അവസ്ഥയിൽ തുടരും.”⁵

അദ്ദേഹം തുടർന്നു,

“ഐഹികലോകത്തെ സുഖൈശ്വരങ്ങളെ കുറിച്ച് അദ്ദേഹം വല്ലതും പ്രസ്താവിച്ചതായി ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. അദ്ദേഹം ലൗകിക സംഭാഷണങ്ങളിൽ മുഴുകുകയോ, ലൗകിക വിഭവങ്ങൾക്കായി മറ്റുള്ളവരോട് ചോദിക്കുകയോ ചെയ്തിരുന്നില്ല. പകരം, പരലോകകാര്യങ്ങളിലും അല്ലാഹുവിലേക്ക് അടുപ്പിക്കുന്ന വിഷയങ്ങളിലുമായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശ്രദ്ധയും സംഭാഷണങ്ങളും മുഴുവൻ.”⁶

ഒരിക്കൽ, ഇബ്നൂ തൈമിയ്യയുടെ അനുയായികളുടെ ആധിക്യം കണ്ടിട്ട് അദ്ദേഹം തന്റെ ഭരണകൂടത്തെ മറിച്ച് ടാൻ തയ്യാറെടുക്കുന്നതായി ഭരണാധികാരിയായ മുഹമ്മദ് ഇബ്നൂ ഖലാവൂൻ ആരോപിച്ചു. അതിന് ഇബ്നൂ തൈമിയ്യ നൽകിയ മറുപടി ഇപ്രകാരമാണ്,

“ഞാനത് ചെയ്യുകയോ? (ഒരിക്കലുമില്ല!) അല്ലാഹുവാണെ, താങ്കളുടെ ഭരണാധികാരത്തിനും മംഗോളിയരുടെ ഭരണാധികാരത്തിനും തുടരമായ രണ്ട് നാണയങ്ങളുടെ വില പോലും ഞാൻ കൽപിക്കുന്നില്ല.”⁷

⁴ ഇബ്നൂൽ ഖത്ത്ബി, *അൽ വാബിലുസ്സത്രിബ്* (പേ. 30)

⁵ ബസ്സാർ, *അൽ അൻ്ലാമുൽ അലിയ്യ*: (പേ. 40)

⁶ ബസ്സാർ (പേ. 52)

⁷ ബസ്സാർ (പേ. 74)

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുരുനാഥൻമാർ⁸

ധാരാളം പണ്ഡിതൻമാരുടെ കീഴിൽ അദ്ദേഹം പഠിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം തന്നെ അത് എണ്ണിപ്പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതായി ദഹബി അദ്ദേഹത്തിൽ നിന്നും ഉദ്ധരിക്കുന്നുണ്ട്.⁹ നാൽപ്പത്തൊന്ന് പുരുഷൻമാരും നാല് സ്ത്രീകളും അടങ്ങുന്നതാണ് ഈ പണ്ഡിതശൃംഖല. അദ്ദേഹം വിജ്ഞാനം സ്വീകരിച്ച പണ്ഡിതൻമാരുടെ എണ്ണം ഇരുനൂറ്റിലധികം വരും.¹⁰

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുരുനാഥൻമാരിൽ ചിലരുടെ പേരുകളാണ് താഴെ:

- അബൂൽ അബ്ബാസ് അഹ്മദ് ഇബ്നു അബ്ദുൽ ദാഇം അൽ മഖ്ദസി
- അബൂ നസ്ർ അബ്ദുൽ അസീസ് ഇബ്നു അബ്ദിൽ മുൻഇം
- അബൂ മുഹമ്മദ് ഇസ്മാഇൽ ഇബ്നു ഇബ്രാഹീം അത്തനൂഖി
- അൽ മൻജാ ഇബ്നു ഉഥ്മാൻ അത്തനൂഖി അദ്ദിമശ്ഖി
- അബൂൽ അബ്ബാസ് അൽ മുഅമ്മിൽ ഇബ്നു മുഹമ്മദ് അൽ ബാലിസി
- അബൂ അബ്ദില്ല മുഹമ്മദ് ഇബ്നു അബീ ബക്ർ ഇബ്നി സുലൈമാൻ അൽ അമീരി
- അബൂൽ ഫറജ് അബ്ദുറഹ്മാൻ ഇബ്നു സുലൈമാൻ അൽ ബഗ്ദാദീ
- ശറഫുദ്ദീൻ അൽ മഖ്ദസി, അഹ്മദ് ഇബ്നു അശ്ശാഫിഇ
- മുഹമ്മദ് ഇബ്നു അബ്ദിൽ ഖവീ അൽ മഖ്ദസി
- തക്വിയുദ്ദീൻ അൽ വാസ്തിതീ, ഇബ്രാഹീം ഇബ്നു അലീ അസ്സാലിഹി അൽ ഹമ്പലി
- സ്വന്തം പിതൃസഹോദരി, സിത്തദാർ ബിൻത് അബ്ദിസ്സലാം ഇബ്നു തൈമിയ്യ

⁸ മജ്മൂഅ് ഫതാവായ ശൈഖുൽ ഇസ്ലാം (18/76-121); ദെയ്ൽ ഇബ്നു റജബ് (2/387); ഇബ്നു കഥീർ (14/136-137); ദഹബി, തദ്കീറതുൽ ഹുഫ്ഫാജ് (2/1496); ഇബ്നു ഹജ്റുൽ അസ്ഖലാനി, അദ്ദുറുൽ കാമീന ഫീ അജ്യാനിൽ മിഅ അഥ്മാമിന: (1/154)

⁹ മജ്മൂഅ് അൽ ഫതാവായ (18/76-121).

¹⁰ അൽ ഉഖ്ദ് അദ്ദുർറിയ്യ (പേ. 3), അൽ കവാകിബ് അദ്ദുർറിയ്യ (പേ. 52)

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശിഷ്യൻമാർ

അദ്ദേഹത്തിന് ധാരാളം ശിഷ്യൻമാരുണ്ടായിരുന്നു. അതിനു പുറമെ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആശയങ്ങളാൽ സ്വാധീനിക്കപ്പെട്ടവരുമുണ്ട്. ശിഷ്യൻമാരിൽ ചിലർ ഇവരാണ്:

- ഇബ്നുൽ ഖയ്യിം അൽ ജൂസിയ്യ, മുഹമ്മദ് ഇബ്നു അബീ ബക്ർ
- അദ്ദേഹബി, മുഹമ്മദ് ഇബ്നു അഹ്മദ്
- അൽ മിസ്സി, യൂസൂഫ് ഇബ്നു അബ്ദുറഹ്മാൻ
- ഇബ്നു കമീർ, ഇസ്മാഇൽ ഇബ്നു ഉമർ
- ഇബ്നു അബ്ദിൽ ഹാദി, മുഹമ്മദ് ഇബ്നു അഹ്മദ്
- അൽ ബസ്സാർ, ഉമർ ഇബ്നു അലി
- ഇബ്നു ഖാദി അൽ ഇബ്രാഹിം, അഹ്മദ് ഇബ്നു ഹുസൈൻ
- ഇബ്നു ഫദ്ലില്ലാഹ് അൽ അരീ, അഹ്മദ് ഇബ്നു യഹ്യാ
- മുഹമ്മദ് ഇബ്നുൽ മൻജൂ, ഇബ്നു ഉമ്മാൻ അത്തനുഖി
- യൂസൂഫ് ഇബ്നു അബ്ദിൽ മഹ്മൂദ് ഇബ്നു അബ്ദിസ്സലാം അൽ ബത്തീ
- ഇബ്നുൽ വർദി, സൈനുദ്ദീൻ ഉമർ
- ഉമർ അൽ ഹർറാനി, സൈനുദ്ദീൻ അബൂ ഹഫ്സ്
- ഇബ്നു മുഹ്മ്ലിഹ്, ശംസുദ്ദീൻ അബൂ അബ്ദില്ല

പണ്ഡിതൻമാരുടെ പ്രശംസ

ഇബ്നു തൈമിയ്യയെ പ്രശംസിച്ച ധാരാളം പണ്ഡിതൻമാരുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാണ്ഡിത്യത്തെ മാത്രമായിരുന്നില്ല അവർ പ്രശംസിച്ചത്. മറിച്ച്, ഇഹാദിലും, പൊതുജനക്ഷേമവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളിലുമുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ സജീവസാന്നിദ്ധ്യവും, അന്യരുടെ കാര്യങ്ങളിലുള്ള ഉത്കണ്ഠയും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആരാധനകളും അവർ പരിഗണിച്ചിരുന്നു. അവരിൽ ചിലരുടെ മൊഴികൾ കാണുക:

1. ഹാമിദ് ദഹബി പറഞ്ഞു,

“അഭിപ്രായഭിന്നതയുള്ള ഏതെങ്കിലും ഒരു വിഷയം അദ്ദേഹത്തിന് മുമ്പിൽ അവതരിപ്പിക്കപ്പെട്ടാൽ, തെളിവുകളുദ്ധരിച്ചു കൊണ്ട് അതിൽ ഏറ്റവും പ്രബലമായ അഭിപ്രായത്തിലെത്തിച്ചേരാനുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഴിവ് അപാരമാണ്. ഇജ്തിഹാദ് നടത്താനുള്ള നിബന്ധനകൾ അദ്ദേഹത്തിൽ പൂർത്തീകരിക്കപ്പെടുന്നതിനാൽ, അദ്ദേഹത്തിന് സാധിക്കുന്നു. ഒരു വിഷയത്തിൽ തീർപ്പു കൽപിക്കുന്നതിനായി ഒരു ക്യാർട്ടൗൺ വചനം ഓർമ്മയിൽ നിന്ന് എടുത്തുദ്ധരിക്കുന്നതിലും, ഒരു വചനത്തിന്റെ സ്രോതസ്സ് പരാമർശിക്കുന്നതിലും അദ്ദേഹത്തേക്കാൾ വേഗതയുള്ള ആരെയും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. തികഞ്ഞ വാക്ചാതുരിയോടെയും തുറന്ന കണ്ണുകളോടെയും സുന്നത്ത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൺമുമ്പിലും നാവിൻ തുമ്പത്തുമുണ്ടായിരുന്നു.

തഹ്സീറിന്റെ വിഷയത്തിൽ അല്ലാഹുവിന്റെ ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളിൽ പെട്ട ഒരു ദൃഷ്ടാന്തമായിരുന്നു അദ്ദേഹം. മതപരമായ ഉസ്യൂലുകളുടെ വിഷയത്തിലും (ഒരു വിഷയത്തിലുള്ള) അഭിപ്രായഭിന്നതകളെ കുറിച്ചുള്ള വിഷയങ്ങളിലും അദ്ദേഹം അത്യല്പനാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉദാരതയും, ധീരതയും ലൗകികവിനോദങ്ങളോടുള്ള വിരക്തിയും അതിനോട് ചേർത്തു വായിക്കേണ്ടതാണ്.

വിവിധ വിഷയങ്ങളിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഫൽവകൾ മുന്നൂറോളം വാളുങ്ങളിലായി പരന്നു കിടക്കുകയാണ്. അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രീതി ലക്ഷ്യം വെച്ചിരുന്നതിനാൽ അദ്ദേഹം സത്യം മാത്രമേ പറഞ്ഞിരുന്നുള്ളൂ. അദ്ദേഹത്തിനു നേരെ വരുന്ന ആക്ഷേപങ്ങളെ അദ്ദേഹം ഭയപ്പെട്ടിരുന്നില്ല.

അദ്ദേഹത്തെ നന്നായി അറിയുന്നവരും പരിചയമുള്ളവരും, അദ്ദേഹവുമായി തുല്യപ്പെടുത്തി എന്റെ വീഴ്ചകളെ എടുത്ത് പറയാറുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തെ എതിർക്കുന്നവർ എന്നിൽ അതിശയോക്തി ആരോപിക്കും. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുയായികളും, പ്രതിയോഗികളും ഒരു പോലെ എന്നെ തെറ്റിദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

കറുത്ത തലമുടിയും, അൽപം നരയോടു കൂടിയ തിങ്ങിയ താടിയും, വെളുത്ത നിറമുള്ളവനുമായിരുന്നു അദ്ദേഹം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ തലമുടി കീഴ്ചെവിയോളമെത്തിയിരുന്നു. സംസാരിക്കുന്ന നാവുകളായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകൾ. വീതിയുള്ള തോളിനുമുമ്പും, ശബ്ദഗോംഭീരുമുള്ളവനുമായിരുന്നു അദ്ദേഹം. ക്ഷിപ്രകോപിയാണെങ്കിലും, ക്ഷമയോടെയും സഹനത്തോടെയും അദ്ദേഹം അതിനെ തരണം ചെയ്തിരുന്നു.

(അല്ലാഹുവോടുള്ള) പ്രാർത്ഥനയിലും, രക്ഷതേടലിലും, അന്യരുടെ ക്ഷേമത്തെ കുറിച്ചുള്ള ഉത്കണ്ഠയിലും അദ്ദേഹത്തെ പോലെ ഒരാളെ ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. എന്നാൽ, അദ്ദേഹം പാപമുക്തനാണെന്ന് ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല. പ്രത്യേക,

അഗാധ പാണ്ഡിത്യവും, ധീരതയും, വിശാല മനസ്സും, മതത്തോട് കൃത്യമുള്ള വ്യക്തിയാണെങ്കിലും വിശ്വാസപരവും കർമ്മപരവുമായ കാര്യങ്ങളിൽ അദ്ദേഹവുമായി പല വിഷയങ്ങളിലും എനിക്ക് വിയോജിപ്പുണ്ട്. എന്തെന്നാൽ, അദ്ദേഹവും ഒരു മനുഷ്യനാണല്ലോ. അതു കൊണ്ട് തന്നെ ചർച്ചകൾ നടക്കുമ്പോൾ തീഷ്ണതയും കോപവും അദ്ദേഹത്തെ അതിജയിക്കുകയും, പ്രതിയോഗികളുടെ ഹൃദയങ്ങളിൽ അദ്ദേഹത്തോട് ശത്രുതയുണ്ടാകുവാൻ കാരണമാകും വിധം അവരെ (വാക്ക് കൊണ്ട്) അക്രമിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടാകാം.

പ്രതിയോഗികളോട് അദ്ദേഹം ഒരൽപം സൗമ്യത കാണിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഒരു അഭിപ്രായൈക്യമുണ്ടാകുമായിരുന്നു. കാരണം, അവരിലെ മഹാ പാണ്ഡിതൻമാർ പോലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാണ്ഡിത്യത്തിന് മുന്നിൽ തല കുനിക്കുകയും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഴിവുകളെ അംഗീകരിക്കുകയും, അദ്ദേഹം അറുമില്ലാത്ത ഒരു സമുദ്രവും അമൂല്യനിധിയുമാണെന്നും... സമ്മതിച്ചതാണ്.

നമസ്കാരവും നോമ്പും, മറ്റു വിധിവിധികളും രഹസ്യവും പരസ്യവുമായ ജീവിതത്തിൽ അദ്ദേഹം പാലിച്ചു പോന്നിരുന്നു. കാര്യങ്ങൾ വ്യക്തമായി ഗ്രഹിക്കാതെ അദ്ദേഹം ഒരിക്കലും ഫത്വകൾ നൽകിയിരുന്നില്ല; കാരണം, അദ്ദേഹം വിവേകമതിയായിരുന്നു. വ്യക്തമായ അറിവിന്റെയടിസ്ഥാനത്തിലല്ലാതെ അദ്ദേഹം ഫത്വ നൽകിയിരുന്നില്ല; കാരണം അദ്ദേഹം കവിഞ്ഞൊഴുകുന്ന ഒരു സമുദ്രമായിരുന്നു. അദ്ദേഹം മതത്തെ കളിതമാശയായി കണ്ടിരുന്നില്ല. പകരം, ക്യാർആൻ, സുന്നത്ത്, ക്രിയാസ് എന്നിവയെ അടിസ്ഥാനമാക്കി അദ്ദേഹം തെളിവുകൾ സ്വീകരിക്കുകയും, മുൻകഴിഞ്ഞ ഇമാമുകളുടെ പാത പിന്തുടർന്നു കൊണ്ട് (തന്റെ നിലപാടുകൾ) സാധ്യകരിക്കുകയും അതിന് വേണ്ടി വാദിക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനാൽ, അദ്ദേഹത്തിന് അതിൽ തെറ്റു പറ്റിയാൽ ഒരു പ്രതിഫലവും, ശരിയായാൽ രണ്ട് പ്രതിഫലവുമുണ്ട്.

(തടവിലാക്കപ്പെട്ട) കോട്ടയിൽ വെച്ച് അദ്ദേഹത്തിന് ഗുരുതരമായ രോഗം പിടിപെടുകയും, ദുർഖദൈവം 20 തികളാഴ്ച രാത്രി അവിടെ വെച്ച് തന്നെ മരിക്കുകയും ചെയ്തു. ദമസ്കസിലെ ഒരു പള്ളിയിൽ വെച്ച് അവർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മേൽ മയ്യിത്ത് നമസ്കരിച്ചു. മയ്യിത്ത് നമസ്കാരത്തിന് പകെടുത്തവരുടെ എണ്ണത്തെ സംബന്ധിച്ച് ധാരാളം ചർച്ചകൾ നടന്നിട്ടുണ്ട്. അതിൽ ഏറ്റവും ചുരുങ്ങിയത് അമ്പതിനായിരമാണ്.”¹¹

2. ഇബ്നു ഹജ്റുൽ അസ്ഖലാനി പറഞ്ഞു,

¹¹ ഇബ്നു ഹജ്റ (ഇബ്നു തൈമിയ്യയുടെ ജീവചരിത്രം വിവരിക്കുന്നിടത്ത്)

“ഇബ്നു തൈമിയ്യയുടെ ജീവചരിത്രം വിവരിക്കുന്നേടത്ത് നമ്മുടെ ശൈഖുമാരുടെ ശൈഖായ ഹാഫിദ് അബൂൽ യൂസൂഫ് (ഇബ്നു സയ്യിദിനാസ്) പറഞ്ഞു: ശൈഖുൽ ഇസ്ലാം തക്വിയ്യൂദ്ദീനിനെ കുറിച്ചുള്ള എന്റെ അഭിപ്രായം പ്രകടിപ്പിക്കാൻ അൽ മിസ്സി എന്നെ പ്രേരിപ്പിച്ചു. തന്റെ പക്കൽ വരുന്ന വിഷയങ്ങളിലെല്ലാം വിജ്ഞാനം സമ്പാദിക്കാനുള്ള സൗഭാഗ്യം സിദ്ധിച്ചവനായിട്ടാണ് അദ്ദേഹത്തെ എനിക്ക് കണ്ടെത്താൻ സാധിച്ചത്. മുഴുവൻ സുന്നനുകളും ആമാറുകളും അദ്ദേഹം മനഃപാഠമാക്കുകയും ജീവിതത്തിൽ പകർത്തുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹം തഹ്സീറിനെ കുറിച്ച് സംസാരിക്കുകയാണെങ്കിൽ, അതിന്റെ പതാകയേന്തും. ഫിഖ്ഹിന്റെ പരിമിതികൾ മനസ്സിലാക്കി കൊണ്ട് തന്നെയായിരുന്നു അദ്ദേഹം അതിൽ ഫത്വകൾ നൽകിയിരുന്നത്. ഒരു ഹദീഥിനെ കുറിച്ച് സംസാരിക്കുകയാണെങ്കിൽ, അദ്ദേഹം അതിലുള്ള വിജ്ഞാനത്തിന്റെ ഇരിപ്പിടമാകും. മാത്രമല്ല, അതിന്റെ നിവേദകപരമ്പരകളെ കുറിച്ചുള്ള മുഴുവൻ അറിവും അദ്ദേഹത്തിലുണ്ടാകുകയും ചെയ്യും. മതപരമായ കാര്യങ്ങളെ കുറിച്ചും വ്യത്യസ്ത വ്യതിയാനകക്ഷികളെ കുറിച്ചും അദ്ദേഹം സംസാരിക്കുകയാണെങ്കിൽ, ആ വിഷയത്തിൽ അദ്ദേഹത്തേക്കാൾ മികച്ച ആരെയും കാണുക സാധ്യമായിരുന്നില്ല. മുഴുവൻ വിഷയങ്ങളിലും തന്റെ സമകാലികരെ അദ്ദേഹം മറികടന്നിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തെ പോലെ ഒരാളെ കാണുക സാധ്യമല്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വന്തം കണ്ണുകൾ തന്നെ അതുപോലൊരാളെ കണ്ടിട്ടുണ്ടാവുകയില്ല...”¹²

3. ഇബ്നു ഹജ്ജ് തന്നെ പറയുന്നു,

“തക്വിയ്യൂദ്ദീൻ എന്ന നാമം സൂര്യനേക്കാൾ കിർത്തി നേടിയ ഒരു പദമാണ്. അക്കാലഘട്ടത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന് നൽകപ്പെട്ട ശൈഖുൽ ഇസ്ലാം എന്ന പദവി ഇന്നും നീതിബോധമുള്ള നാവുകളിലുണ്ട്. ഇന്നലെയുണ്ടായ അതേ രൂപത്തിൽ തന്നെ നാളെയും തുടരും. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കിർത്തിയെ കുറിച്ച് അറിയാത്തവനും നീതിയിൽ നിന്നും തിരിഞ്ഞു കളയുന്നവനും മാത്രമേ അദ്ദേഹത്തെ വിമർശിക്കുകയുള്ളൂ...

...തിരസ്കൃതമായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിലപാടുകൾ ഒരിക്കലും തന്നെ തെളിവുകൾ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ട ശേഷം സ്വന്തം ദേഹദൈവങ്ങൾക്കടിമപ്പെട്ടു കൊണ്ടോ പിടിവാശി കൊണ്ടോ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതല്ല. തജ്സീം വാദിച്ചവർക്കെതിരിലുള്ള ഖബ്ഡനങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ രചനകളിൽ നിറഞ്ഞൊഴുകുകയാണ്. എന്നാൽ അദ്ദേഹം അബദ്ധങ്ങളും സുബദ്ധങ്ങളും സംഭവിക്കുന്ന ഒരു മനുഷ്യനാണ്. അതിനാൽ, അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതിൽ ശരിയായ കാര്യങ്ങൾ -അവയാണ് ഭൂരിഭാഗവും-

¹² ഇബ്നു ഹജ്ജ് (ഇബ്നു തൈമിയ്യയുടെ ജീവചരിത്രം വിവരിക്കുന്നിടത്ത്)

പ്രയോജനപ്പെടുത്തുകയും അദ്ദേഹത്തിനു വേണ്ടി അല്ലാഹുവിന്റെ കാര്യങ്ങളെ ചോദിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതാണ്. അദ്ദേഹത്തിന് പറ്റിയ പിശകുകളിൽ അദ്ദേഹത്തെ അന്ധമായി പിൻപറ്റേണ്ടതില്ല. പിശകുകൾ അദ്ദേഹത്തിന് പൊറുത്ത് കൊടുക്കാം. കാരണം, അദ്ദേഹം അക്കാലഘട്ടത്തിലെ ഇമാമുകളിലൊരാളും ഇജ്തിഹാദിന്റെ നിബന്ധനകൾ പൂർത്തീകരിക്കപ്പെട്ടവനെന്ന സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തപ്പെട്ടവനുമാണ്...

അദ്ദേഹത്തിലുള്ള ഏറ്റവും ആശ്ചര്യകരമായ വിശേഷണമെന്താണെന്നാൽ, ബിദ്അത്തുകാർ, റാഫിളികൾ, ഹുലൂലിയ്യ, ഇത്തിഹാദിയ്യ എന്നിവരെ എതിർക്കുന്നതിൽ ഏറ്റവും കർക്കശനമായ വ്യക്തിയായിരുന്നു അദ്ദേഹം. ഈ വിഷയത്തിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ രചനകൾ കീർത്തി കേട്ടതും നിരവധിയുമാണ്. അവർക്കെതിരിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഫത്വകൾ എണ്ണിയാലൊട്ടുങ്ങാത്തത്രയുണ്ട്. അതിനാൽ, അദ്ദേഹത്തെ കാമിർ എന്ന് മുദ്ര കുത്തിയപ്പോൾ ബിദ്അത്തുകാർ എത്ര മാത്രം ആനന്ദിച്ചിട്ടുണ്ടാകും! അദ്ദേഹത്തെ കാമിർ എന്ന് പ്രഖ്യാപിക്കാത്തവരെ തിരിച്ച് കാമിറായി മുദ്ര കുത്തപ്പെടുന്നത് കണ്ടപ്പോഴും അവർ എത്ര മാത്രം സന്തോഷിച്ചിട്ടുണ്ടാകും! ഇബ്നു തൈമിയ്യയുടെ സുപ്രസിദ്ധഗ്രന്ഥങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിക്കൊണ്ട് സംസാരിക്കുന്നവന്റെ വാക്കുകളും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കുകൾ അതേപടി എത്തിച്ചുതരുമെന്ന് ഉറച്ച വിശ്വാസമുള്ളവന്റെ വാക്കുകളും പരിഗണിക്കേണ്ടത് ബുദ്ധിയുള്ള ഏതൊരു പണ്ഡിതവേഷധാരിയുടെയും ബാധ്യതയാണ്. ശേഷം തിരസ്കരിക്കപ്പെട്ടവയിൽ നിന്നെല്ലാം മാറി നിന്ന് ഗുണകാംക്ഷയോടു കൂടി അവയ്ക്കെതിരിൽ താക്കീത് നൽകണം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സദ്ഗുണങ്ങൾക്കും സുബദ്ധങ്ങൾക്കും അദ്ദേഹത്തെ പുകഴ്ത്തണം. ഇതാണ് പണ്ഡിതൻമാരുടെ രീതി.

അനുകൂലികൾക്കും പ്രതികൂലികൾക്കും ഒരു പോലെ പ്രയോജനകരമായ അനേകം ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ രചയിതാവായ ശൈഖ് ശംസുദ്ദീൻ ഇബ്നു ഖയ്യിം അൽ ജൂസിയ്യ എന്ന ഒരു പ്രശസ്ത ശിഷ്യനല്ലാതെ മറ്റൊരു നന്മയും അദ്ദേഹത്തിലില്ലെങ്കിൽ പോലും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ മഹത്തായ പദവിയുടെ സൂചനയായി അതു തന്നെ പര്യാപ്തമാണ്. അക്കാലഘട്ടത്തിലെ ഹമ്പലി ഇമാമുകളെ കൂടാതെ ശാഫിഇ ഇമാമുകളും മതവിഷയങ്ങളിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഔന്നത്യത്തെ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടെന്നിരിക്കെ അതെങ്ങനെ അപ്രകാരമല്ലാതിരിക്കും...”¹³

4. ഇബ്നു കമീർ പറഞ്ഞു,

¹³ റദ്ദുൽ വാമിർ എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിന് അംഗീകാരമായി ഇബ്നു ഹജ്ജർ എഴുതിയതാണിത്. പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ ഇതു കാണാം.

“എന്തെങ്കിലും ഒരു കാര്യം അദ്ദേഹം കേട്ടാൽ, പ്രഥമമായി അദ്ദേഹം ചെയ്യുന്നത് അത് മനഃപാഠമാക്കുക എന്നതാണ്. ശേഷം അതിനെ കുറിച്ച് കൂടുതൽ മനസ്സിലാക്കാൻ ശ്രമിക്കും. അദ്ദേഹം ബുദ്ധിമതിയും പല കാര്യങ്ങളിലും ഓർമശക്തിയെ ആശ്രയിക്കുന്നവനാണ്. തഫ്സീറിലും അതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളിലും അദ്ദേഹം ഒരു ഇമാമും, ഫിഖ്ഹിൽ പണ്ഡിതനുമായി. ഒരു മദ്ഹബിലെ ഫിഖ്ഹിനെ കുറിച്ച് അക്കാലത്തുണ്ടായിരുന്ന അതിലെ അനുയായികളേക്കാൾ അറിവ് അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരു ഉസ്തുലി പണ്ഡിതനും, മതത്തിന്റെ വ്യത്യസ്ത ശാഖകളിലും, വ്യാകരണത്തിലും, ഭാഷയിലും, മറ്റു മതയെഷണിക വിഷയങ്ങളിലും പാണ്ഡിത്യം നേടിയ ഒരു വ്യക്തിത്വവുമായിരുന്നു... ഒരു നിശ്ചിത വിഷയത്തിൽ പാണ്ഡിത്യമുള്ള ഒരാൾ അദ്ദേഹവുമായി സംസാരിച്ചാൽ, ഇബ്നു തൈമിയ്യ ആ വിഷയത്തിലെ അഗ്രസരനാണെന്ന് അദ്ദേഹം കരുതും. ഹദീഥിന്റെ വിഷയത്തിൽ, അദ്ദേഹം അതിന്റെ പതാകവാഹകനും, ഹാഫിളും, സ്വഹീറും ദഇയ്ഹും വേർതിരിക്കാൻ കഴിവുള്ളവനും, നിവേദകരെ കുറിച്ച് നന്നായി അറിയുന്നവനാണ്...”¹⁴

തുടർന്ന് അദ്ദേഹം പറയുന്നു,
 “അദ്ദേഹം ഒരു മഹാപണ്ഡിതനാണെങ്കിലും, ശരിതെറ്റുകൾ വരുന്നവരുടെ കൂട്ടത്തിലാണ്. ശരിയായ വിധികളുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിൽ നിന്നുണ്ടായ തെറ്റുകൾ വലിയ സമൂഹത്തിൽ നിന്നുള്ള ഒരു തുള്ളി പോലെയാണ്. അതാകട്ടെ അദ്ദേഹത്തിന് പൊറുത്ത് കിട്ടാവുന്നതുമാണ്. ബുഖാരിയിലുള്ള ഒരു റിപ്പോർട്ടിൽ ഇപ്രകാരം കാണാം,

ഒരു വിധികർത്താവ് ഒരു മതവിധി പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ട്, അത് ശരിയായാൽ അവന് രണ്ട് പ്രതിഫലവും, തെറ്റിയാൽ ഒരു പ്രതിഫലവുമുണ്ട്.”

5. ഹാഫിദ് മിസ്സി പറഞ്ഞു,
 “അദ്ദേഹത്തെ പോലെയുള്ള ഒരാളെയും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. അദ്ദേഹം തന്നെ അത് കണ്ടിട്ടുണ്ടാവില്ല. ക്വർആനിനെ കുറിച്ചും, തിരുദൂതരുടെ ചര്യകളെ കുറിച്ചും, അതിനെ പിന്തുടർന്ന സച്ചരിതരെ കുറിച്ചും അദ്ദേഹത്തേക്കാൾ നന്നായി അറിയുന്ന ഒരാളെയും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല.”¹⁵

6. ഹാഫിദ് അബ്ദുറഹ്മാൻ ഇബ്നു റജബ് അൽ ഹമ്പലി പറഞ്ഞു,

¹⁴ ഇബ്നു കഥീർ (14 / 118-119)
¹⁵ ബഹ് ഇത്യൽ ബൈത്വാർ, ഹയാത് ശൈഖൽ ഇസ്ലാം ഇബ്നു തൈമിയ്യ (പേ. 21)

“അദ്ദേഹം ഇമാമും, മുഹ്ത്തിയും, മുജ്തഹിദും, മുഹദദിമും, ഹാഫിദും, മുഹസ്സിറും, സാഹിദും, പണ്ഡിതൻമാരുടെ പണ്ഡിതനുമായ തക്വിയുദ്ദീൻ അബൂൽ അബ്ബാസ് ശൈഖുൽ ഇസ്ലാം ആണ്. അദ്ദേഹത്തെ കുറിച്ച് പറയുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കിർത്തിയെ ഊതി വീർപ്പിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. അദ്ദേഹത്തെ കുറിച്ച് പറഞ്ഞിട്ടുതാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ച്യാതി നമ്മോട് ആവശ്യപ്പെടുന്നുമില്ല. ക്വർആനും വിശ്വാസപരമായ മറ്റു കാര്യങ്ങളും മനസ്സി ലാക്കുന്നതിൽ അക്കാലഘട്ടത്തിലെ ഒരു അനുപമവ്യക്തിത്വമായിരുന്നു അദ്ദേഹം..”¹⁶

അദ്ദേഹത്തിൽ നിന്നുള്ള മൊഴിമുത്തുകൾ

ഗഹനമായ പ്രസ്താവനകൾ ഉരുവിടുന്നതിൽ പ്രശസ്തനായിരുന്നു ശൈഖുൽ ഇസ്ലാം. അവയിൽ ചിലത് താഴെ:

- അവനിൽ (അല്ലാഹുവിൽ) നിന്നുള്ള മുഴുവൻ ശിക്ഷയും ശുദ്ധമായ നീതിയും, അവനിൽ നിന്നുള്ള മുഴുവൻ അനുഗ്രഹവും ശുദ്ധമായ കൃപയുമാണ്.¹⁷
- അനശ്വരമായ മോക്ഷം ആഗ്രഹിക്കുന്നവൻ ഉബൂദിയ്യയുടെ ഉമ്മറപ്പടിയിൽ ഉറച്ചു നിൽക്കട്ടെ.¹⁸
- സ്നേഹിക്കപ്പെടുന്നതിനെ നാഥൻ സ്നേഹിക്കുന്നു.¹⁹
- അറിവിലൂടെയല്ലാതെ മാർഗദർശനം ലഭിക്കുകയില്ല; ക്ഷമയിലൂടെയല്ലാതെ സൻമാർഗം സിദ്ധിക്കുകയുമില്ല.²⁰
- ഈ ലോകത്ത് ഒരു സ്വർഗ്ഗമുണ്ട്, അതിൽ പ്രവേശിക്കാത്തവൻ പരലോകത്തുള്ള സ്വർഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കുകയില്ല.²¹

¹⁶ ഇബ്നു റജബ് (2 / 387-392)

¹⁷ മജ്മൂഉ ഫതാവ (10 / 85)

¹⁸ ഇബ്നുൽ ഖയ്യിം, മദാരിജ് (1 / 531)

¹⁹ മജ്മൂഉ ഫതാവ (1 / 54)

²⁰ മജ്മൂഉ ഫതാവ (10 / 40)

²¹ ഇബ്നുൽ ഖയ്യിം, അൽ വാബിൽ (പേ. 69)

- അല്ലാഹുവിൽ നിന്നും ഹൃദയത്തെ തടവിലാക്കിയവനാണ് (യഥാർഥത്തിൽ) തടവിലാക്കപ്പെട്ടവൻ. ദേഹേഛകൾക്ക് അടിമപ്പെട്ടവനാണ് ബന്ധനസ്ഥൻ.²²
- സത്യം അറിയുന്നതിലും അതനുസരിച്ച് പ്രവർത്തിക്കുന്നതിലുമാണ് മുഴുവൻ ഭീനും നിലകൊള്ളുന്നത്. പ്രവർത്തനത്തോടൊപ്പം ക്ഷമയുണ്ടായിരിക്കണം.²³
- മതനിയമങ്ങളിലും അത് പിൻപറ്റുന്നതിലുമാണ് ആരാധന സ്ഥാപിതമായത്; തങ്ങളുടെ ദേഹേഛകളെയോ ആചാരങ്ങളെയോ പിൻപറ്റുന്നതിലല്ല.²⁴
- നിങ്ങളുടെ കർമ്മത്തിന്റെ മാധുര്യം നിങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിൽ ആസ്വദിക്കാനാകുന്നില്ലെങ്കിൽ, സൂക്ഷിക്കുക! നിങ്ങളുടെ നാമൻ ആസ്വാദനത്തെ അറിയുന്നവനാണ്.²⁵
- അടിയന് തന്റെ യജമാനനോടുള്ള സ്നേഹം കൂട്ടുന്നതിനനുസരിച്ച് മറ്റു വസ്തുക്കളോടുള്ള അവന്റെ സ്നേഹം ചുരുങ്ങുകയും അതിന്റെ എണ്ണം കുറയുകയും ചെയ്യും. അടിയന് തന്റെ യജമാനനോടുള്ള സ്നേഹം കുറയുന്നതിനനുസരിച്ച് മറ്റു വസ്തുക്കളോടുള്ള അവന്റെ സ്നേഹം കൂടുകയും അതിന്റെ എണ്ണം അധികരിക്കുകയും ചെയ്യും.²⁶
- അല്ലാഹുവിൽ നിന്നും നിരന്തരം അനുഗ്രഹങ്ങൾ ലഭിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു അടിയൻ അല്ലാഹുവിന് കൃതജ്ഞത രേഖപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കണം. അതിന് സാധിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ അവൻ പാപിയായി എണ്ണപ്പെടും. അപ്പോൾ അവൻ പാപമോചനം തേടണം. അവൻ എപ്പോഴും ഒരനുഗ്രഹത്തിൽ നിന്നും മറ്റൊരനുഗ്രഹത്തിലേക്ക് നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. അതിനാൽ നിരന്തരം പാപമോചനം തേടൽ അവന് അനിവാര്യമാണ്.²⁷

²² ഇബ്നുൽ ഖയ്യാ, *അൽ വാബിൽ* (പേ. 69)

²³ *മജ്മൂഉ ഫതാവ* (10 / 38)

²⁴ *മജ്മൂഉ ഫതാവ* (1 / 80)

²⁵ ഇബ്നുൽ ഖയ്യാ, *മദാരിജ്* (2 / 68)

²⁶ *മജ്മൂഉ ഫതാവ* (1 / 94)

²⁷ *മജ്മൂഉ ഫതാവ* (10 / 88)

- പാപങ്ങൾ ഉപദ്രവത്തിന് കാരണമാകും. പശ്ചാത്താപം ആ കാരണങ്ങളെ നീക്കും.²⁸
- തൗഹീദിന് സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നത് മൂലം നന്മയുടെ വാതിൽ തുറക്കും. പാപങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള പശ്ചാത്താപം മൂലം തിന്മയുടെ വാതിൽ അടയുകയും ചെയ്യും.²⁹
- സ്വന്തത്തിനെതിരിലുള്ള ഇഹാദാണ് അവിശ്വാസികൾക്കും കപടവിശ്വാസികൾക്കുമെതിരിലുള്ള ഇഹാദിന്റെ അടിത്തറ.³⁰
- ഒരു മനുഷ്യൻ അല്ലാഹുവിന് പുറമെ മറ്റാരെയും ഭയപ്പെടുകയില്ല. അതല്ലെങ്കിൽ അവന്റെ ഹൃദയത്തിൽ രോഗമുണ്ട്.³¹
- ചൂടും തണുപ്പും അനുഭവിക്കുന്നത് പോലെയാണ് പ്രശ്നങ്ങളും പ്രതിസന്ധികളും. അത് ഒഴിവാക്കാൻ സാധ്യമല്ലെന്ന് മനസ്സിലാക്കി കഴിഞ്ഞാൽ, അതിന്റെ പേരിൽ കോപിക്കുകയോ വ്യാകുലപ്പെടുകയോ മനം മടുക്കുകയോ ചെയ്യുകയില്ല.³²
- ഹൃദയത്തിൽ അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറ്റൊന്നും അവശേഷിക്കാതിരിക്കുകയും, അല്ലാഹു ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന വ്യക്തികളെയും വസ്തുക്കളെയും ഇഷ്ടപ്പെടുകയും, അവൻ വെറുക്കുന്ന വ്യക്തികളെയും വസ്തുക്കളെയും വെറുക്കുകയും, അവന് കൃത്യവരോട് കൃന് കാണിക്കുകയും, അവന് ശത്രുതയുള്ളവരോട് ശത്രുത കാണിക്കുകയും, അവൻ കൽപിച്ചത് കൽപിക്കുകയും, അവൻ വിലക്കിയതിനെ വിലക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിലൂടെ തൗഹീദിന്റെ പൂർണ്ണത കണ്ടെത്താൻ സാധിക്കും.³³

²⁸ മജ്മൂഉ ഫതാവ (10 / 255)

²⁹ മജ്മൂഉ ഫതാവ (10 / 256)

³⁰ ഇബ്നുൽ ഖയ്യിം, അർറൗദ (പേ. 478)

³¹ ബസ്സാർ (പേ. 74)

³² ഇബ്നുൽ ഖയ്യിം, മദാരിജ് (3 / 289)

³³ ഇബ്നുൽ ഖയ്യിം, മദാരിജ് (3 / 485)

- അല്ലാഹുവിന്റെ സ്മരണയിലും, സ്തുതിയിലും, ആരാധനയിലും സമാനതകളില്ലാത്ത ഒരു ആനന്ദം ഈ ലോകത്ത് വെച്ച് മനുഷ്യന് കണ്ടെത്താം.³⁴
- പരലോകത്ത് ദോഷം വരുത്തുന്ന സർവ്വ കാര്യങ്ങളിൽ നിന്നും മാറി നിൽക്കുക എന്നതാണ് സൂഹ്ദ് കൊണ്ടുള്ള ലക്ഷ്യം. പരലോകത്ത് ഗുണം ചെയ്യുന്ന കാര്യങ്ങളെല്ലാം ചെയ്യുക എന്നതാണ് ആരാധന കൊണ്ടുള്ള ലക്ഷ്യം.³⁵
- പാപങ്ങൾ ചങ്ങലയും പൂട്ടും പോലെയാണ്. തൗഹിദിന്റെ വിശാലമായ ഉദ്യാനത്തിൽ ഉലാത്തുന്നതിൽ നിന്നും, സൽകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലങ്ങൾ സംഭരിക്കുന്നതിൽ നിന്നും ആ അപരാധിയെ അത് തടയും.³⁶
- ശത്രുക്കൾക്ക് എന്നോട് എന്ത് ചെയ്യാൻ സാധിക്കും? എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ തന്നെ എന്റെ സ്വർഗീയാരാമങ്ങളുണ്ട്. ഞാൻ യാത്ര ചെയ്യുമ്പോൾ വിട്ടു പിരിയാതെ അത് എന്റെ കൂടെത്തന്നെയാണ്. കാരാഗൃഹവാസം എന്നത് എനിക്ക് എന്റെ നാഥനോടൊപ്പം തനിച്ചാകാനുള്ള ഒരവസരമാണ്. വധശിക്ഷ എനിക്ക് രക്തസാക്ഷ്യവും, നാടുകടത്തൽ ഒരു ഹിജ്റയുമാണ്.³⁷

അന്ത്യം

കാരാഗൃഹത്തിലായിരിക്കെ, ഹി. 728 ദുൽഖഅദ് മാസം 20നാണ് ഇബ്നു തൈമിയ്യ ഇഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞത്. എഴുതുന്നതിൽ നിന്നും വായിക്കുന്നതിൽ നിന്നും അന്ന് അദ്ദേഹത്തെ വിലക്കിയിരുന്നു. മരണത്തിന് മുമ്പ് ഏതാനും ദിവസങ്ങൾ അദ്ദേഹം രോഗബാധിതനായിരുന്നു.

അക്കാലഘട്ടത്തിലുള്ള ചില മുബ്തദിഖകൾ അദ്ദേഹത്തിനെതിരിൽ അസത്യങ്ങളും അപവാദങ്ങളും പ്രചരിപ്പിച്ചിട്ടും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇനാസയിൽ വൻ ഇനാവലി പകെടുത്തിരുന്നു. ബസ്സാർ പറയുന്നു,

³⁴ മിൻഹാജുസ്സുന്ന (5 / 389)

³⁵ മജ്മൂഉ ഫതാവ (14 / 458)

³⁶ മജ്മൂഉ ഫതാവ (14 / 49)

³⁷ ഇബ്നുൽ ഖയ്യാ, അൽ വാബിൽ (പേ. 69)

“അദ്ദേഹത്തിന്റെ മരണവിവരം ഇനങ്ങൾ അറിഞ്ഞപ്പോൾ, ഇനാസ നമസ്കാരത്തിനായി എത്താൻ സാധിക്കുന്ന ദമസ്കസിലെ എല്ലാ ഓരോ വ്യക്തിയും ഒന്നൊഴിയാതെ അവിടെ ഹാജരായിരുന്നു. തത്ഫലമായി ദമസ്കസിലെ കടകമ്പോളങ്ങൾ അടഞ്ഞു കിടക്കുകയും, ക്രയവിക്രയങ്ങൾ മുഴുവൻ സ്തംഭിക്കുകയും ചെയ്തു... ഗവർണർമാർ, തലവൻമാർ, പണ്ഡിതൻമാർ, നിയമജ്ഞർ തുടങ്ങിയവരെല്ലാം അവിടെയെത്തി. ഇനങ്ങളിൽ ഭൃതിഭാഗവും അവിടെ ഹാജരായതായാണ് പറയപ്പെടുന്നത്. എന്റെ അറിവിൽപ്പെട്ടിടത്തോളം, മൂന്നാലുകുമാണ് അതിൽ നിന്നും വിട്ടു നിന്നത്. അവരുകളെ, ഇബ്നു തൈമിയ്യയോടുള്ള ശത്രുതയ്ക്ക് പേരുകേട്ടവരാണ്. ജീവനിൽ കൊതിയുള്ളതു കാരണം അവർ ഇനങ്ങളിൽ നിന്നും അകന്നു നിന്നതാണ്.”³⁸

ഇബ്നു കമീർ പറഞ്ഞു,

“അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇനാസയുടെ മുന്നിലും പിന്നിലും, ഇടതും വലതുമായി ധാരാളമാലുകളുണ്ടായിരുന്നു. അല്ലാഹുവിനല്ലാതെ അവരുടെ എണ്ണം തിട്ടപ്പെടുത്തുക സാധ്യമല്ല. കൂട്ടത്തിലാരോ ഒരാൾ വിളിച്ചു പറഞ്ഞു, ‘ഇപ്രകാരമാണ് സുന്നത്തിന്റെ ഇമാമുകളുടെ ഇനാസ വേണ്ടത്!’ ഇതു കേട്ട ഇനങ്ങൾ വിതുമ്പിത്തുടങ്ങി... ജൂഹ്ൻ നമസ്കാരത്തിനായി ബാക്ക് വിളിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ പതിവിന് വിപരീതമായി അവരെല്ലാം ഉടൻ തന്നെ നമസ്കരിച്ചു. നമസ്കാരശേഷം, ഈജിപ്തിലേക്ക് പോയ പ്രധാന ചത്രിബിന്റെ അഭാവത്തിൽ, അവിടെ താൽക്കാലികമായി ഉണ്ടായിരുന്ന ചത്രിബ് വന്ന് ഇബ്നു തൈമിയ്യയുടെ മയിത്ത് നമസ്കാരത്തിന് നേതൃത്വം നൽകി... ശേഷം ഇനങ്ങൾ പലഭാഗങ്ങളിലൂടെയും പള്ളിവാതിലുകളിലൂടെയുമായി അവിടേക്ക് പ്രവഹിച്ചു... അങ്ങനെ അവർ അൽ ചൈൽ ചന്തയിൽ ഒത്തുകൂടി.”³⁹

രചനകൾ

ഇബ്നു തൈമിയ്യയ്ക്ക് വിവിധ വിഷയങ്ങളിലായി ധാരാളം രചനകളുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ രചനകൾ ഭക്താധീകരിക്കുകയാണെങ്കിൽ, നൂറിലധികം വാല്യങ്ങൾ വേണ്ടി വരും. അദ്ദേഹത്തിന്റെ രചനകളിൽ ചിലത് നഷ്ടപ്പെട്ടു പോയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, പലതും ഇന്നും ലഭ്യമാണ്.

അറബി ഭാഷയിൽ ലഭ്യമായിട്ടുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ചിലത് ഇവയാണ്:

³⁸ ബസ്സാർ (പേ. 82-83)

³⁹ ഇബ്നു കമീർ (14 / 138)

1. മജ്മൂഉ ഫതാവാ ഇബ്നി തൈമിയ്യ (37 വാല്യങ്ങളിലായി കേന്ദ്രീകരിക്കപ്പെട്ടത്)
2. ഫതാവൽ കൂബ്റാ, അബ് വാല്യങ്ങൾ.
3. ഫതാവൽ മിസ്രിയ്യ
4. അൽ ഇവാബ് അസ്സഹീഹ് ലിമൻ ബദുല ദീനൽ മസീഹ്, ആറ് വാല്യങ്ങൾ
5. മിൻഹാജുസ്സുന്ന: അന്നബവിയ്യ, ആറ് വാല്യങ്ങൾ
6. ദർഅ് തആറുദ് അൽ അക്യ്ൽ വന്നക്യ്ൽ, പന്ത്രണ്ട് വാല്യങ്ങൾ
7. അസ്സാരിം അൽ മസ്ലൂൽ അലാ ശാതിമർറസൂൽ, മൂന്ന് വാല്യങ്ങൾ
8. നക്യ്ദ് അത്തഅ്സീസ്
9. ഇക്യ്തിദാ അസ്സിറാത്യൽ മുസ്തക്വീം ലി മുഖാലഫ അസ്ഹാബൽ ജഹീം, രണ്ട് വാല്യങ്ങൾ
10. അൽ ഇസ്തിക്യാമ
11. നക്യ്ദ് മറാതിബ് അൽ ഇജ്മാഅ്
12. അർറദ്ദ് അലൽ മൻതിക്വിയ്യിൻ
13. അർറദ്ദ് അലൽ അഖ്നാഊ
14. അർറദ്ദ് അലൽ ബക്രി
15. അന്നുബുവ്വാത്ത്
16. ക്യാഇദഃ അദീമഃ ഫിൽ ഫർക്യ് ബൈന ഇബ്ബാദതി അഹ്ലൽ ഇസ്ലാം തൽ ഊമാൻ വ ഇബ്ബാദതി അഹ്ലശ്ശിർക്കി വന്നിഫാക്യ്
17. അൽ ക്വവാഇദന്നുറാനിയ്യ അൽ ഫിക്യ്ഹിയ്യ
18. തഹ്സീർ ഇബ്നി തൈമിയ്യ, ഏഴ് വാല്യങ്ങൾ.

അബൂറൂമൈസ

വിവർത്തനം: മുഹമ്മദ് സിയാദ്